

SCRIEREA STRAVECHE DIN ZONA CARPATO-DANUBIANA SI BALCANICA A EUROPEI

*Viorel UNGUREANU, prof.univ.dr.ing.
Bacau*

Abstract: *The old writings of Carpathian-Danube and Balchanic area of Europe is characterized by the use of Danube writing, common alphabetic and special sacred writings including also the musical writing. The Danube writing is known especially as a result of their use on ceramic plates. Beside of some metallic singular plate which contain such writing, like the medallion from Bacău, an important number of Sinaia plates contain information given by ideograms characteristic of Danube writing, common alphabetic and sacred writings, included also the musical writing used today in the "psaltic" writings of the orthodox church.*

Zona Carpato-Danubiană și Balcanică a Europei se caracterizează prin utilizarea a trei sisteme de scriere: scrierea danubiană, scrierea alfabetică de uz current, și scrierea sacră. La cele trei sisteme de scriere se mai adaugă și modul de notare a textelor care se cântă, foarte asemănător scrierelor psaltice. Sub denumirea de Scriere Danubiană (Danube Script sau Scrierea Dunăreană) se înțelege un tip de scriere bazat pe ideograme care a fost răspândit în zona Dunării dar și în zone mai îndepărtate cum ar fi Orientul Apropiat și în Franța. Acest tip de scriere este considerat cel mai vechi din lume și au fost găsite artefacte la Turdaș, Tărtăria, Hândrești-Oțeleni, Vadul Rău, Vinča (Serbia), Glozel (Franța). Exemple de scriere danubiană sunt prezentate în figurile 1 și 2.

Fig. 1. Un medalion de la Tărtăria (stânga) și o tăbliță de la Hândrești (dreapta).

Fig. 2. Medalion metalic din zona Bacău.

În zona municipiului Bacău, a fost găsit un medalion metalic care conține 16 ideograme dintre care 11 pot fi considerate distincte. Spre deosebire de inscripțiile pe plăci ceramice (figura 1), cele de pe medalionul metalic (figura 2) au un aspect mai îngrijit, autorul lor nefiind constrâns de incomoditatea lucrului pe argilă umedă. Se poate constata asemănarea dintre ideogramele care apar pe plăcile ceramice (exemple în figura 1) și ideogramele de pe medalionul metalic. Nu se cunosc alte astfel de inscripții pe plăci metalice, cu excepția plăcuțelor de la Sinaia: astfel, placile 131 și 90 (figurile 3 și 4) conform numerotației utilizate de Dan Romalo în cartea sa [1], sunt realizate aproape în întregime cu o astfel de scriere, iar altele, peste 30 la număr, au pe lângă scriere alfabetică și rânduri realizate prin utilizarea ideogramelor specifice scrierii danubiene. Prin utilizarea scrierii cu ajutorul ideogramelor, cum este cazul scrierii danubiene, se pot obține texte mult mai scurte, însă numărul ideogramelor ajunge să fie foarte mare, iar interpretarea lor devine imprecisă. Prin utilizarea scrierii alfabetice, numărul literelor din alfabet este mult mai mic, iar exprimarea unor informații devine mult mai precisă, însă textele respective devin mult mai lungi. Se poate considera că scrierea alfabetică, atât alfabetul zis grecesc cât și cel latin provin din evoluția scrierii bazate pe ideograme din scrierea danubiană. Este foarte semnificativ faptul că unele din tăblițele de la Sinaia conțin pe lângă informații transmise prin scriere danubiană și informații alfabetice. De asemenea, unele ideograme utilizate în scrierea danubiană, se regăsesc în tradiția populară, construcții, port popular, desfășurarea unor ceremonii, etc. De exemplu, simbolul în formă de “#” de pe medalionul metalic (figura 2) se regăsește și pe acoperământul de mormânt al Mariei de Mangop, soția lui Stefan cel Mare și Sfânt, păstrat la Muzeul manastirii Putna. De asemenea, unele simboluri religioase au ca origine scrierea danubiană.

Printre tăblițele de la Sinaia, se remarcă tăblița 131 (figura 3) care este realizată aproape în întregime cu ajutorul unor ideograme foarte asemănătoare

scrierilor vechi egiptene, însă conține și ideograme întâlnite și pe medalionul din figura 2. Astfel ideograma în formă de zigzag pe orizontală este reprezentată cu același număr de laturi (șase) ca și în figura 2. De asemenea, apare și ideograma sub formă de săgeată care simbolizează moartea, însă este reprezentată diferit.

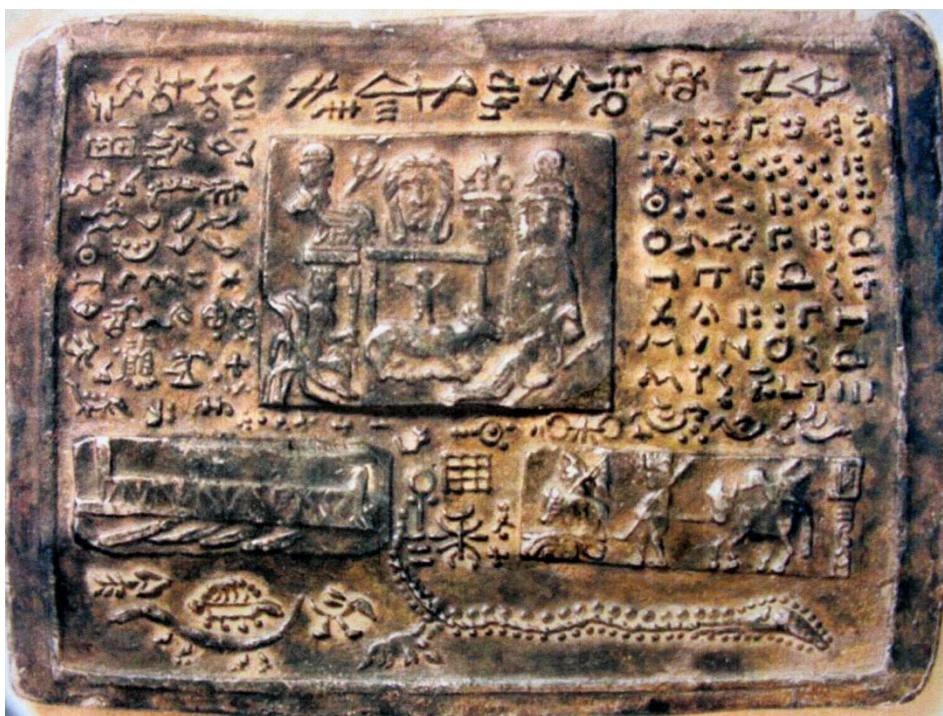

Fig. 3. Ideograme și imagini pe plăcuța 131 cu referire la cataclismul cunoscut cu numele de potop.

Se poate aprecia ca această tăbliță se referă la cataclismul cunoscut din istorie cu numele de Potop. Astfel, jumătatea de sus se referă la situația de după potop, în care se remarcă o scenă legată de nașterea unor copii și pui de animale în prezența zeilor. Iar în jumătatea de jos, care este mai ușor de interpretat, se remarcă, în stânga, o construcție asemănătoare unei plute, prevăzută pe margine cu un gard sau balustradă în care au fost închise perechi de animale. În partea dreaptă, se prezintă oameni care duc spre plută, porci, vite, păsări. Ideograma formată din patru linii verticale și patru orizontale are ca semnificație închiderea vietăților respective pe plută. De asemenea, mai jos, sub ideograma care simbolizează închiderea vietăților respective, apare o ideogramă cruciformă asemănătoare zvasticii care simbolizează nașterea, renașterea sau învierea (ca și pe acoperământul Mariei de Mangop).

În partea de jos, avem reprezentată o săgeata care are ca semnificație

moartea vietăților reprezentate spre dreapta-jos, între care se remarcă păsări, animale cu patru picioare, șopârle, șerpi. Este posibil ca scena respectivă să se refere și la vietăți care astăzi sunt dispărute. În colțul din dreapta apar și câteva litere asemănătoare alfabetului grecesc. Se poate distinge “GIMI NOSO” care ar putea fi traduse prin “femeia a purtat sau adus”. Însă, de mai mare importanță decât înțelesul exact al acestui text, este însăși existența lui alături de multitudinea de ideograme de pe această placă; fapt care justifică posibila descendență a alfabetelor moderne din scrierea danubiană. Scena renașterii din plăcuța 131 se repetă identic și pe plăcuța 110, însă este însoțită de un conținut alfabetic, acest fapt justifică coexistența celor două tipuri de scriere: bazată pe ideograme și alfabetică.

Plăcuța 90 (figura 4) conține scriere ideografică completată și cu notații musicale. Ea conține atât ideograma sub forma liniei în zigzag, cu șase laturi, ca și cea de pe medalion, ideograma formată din trei linii orizontale “≡”, ideograma corespunzătoare unui pătrat sau dreptunghi dar și alte ideograme cum sunt triunghiul cu vârful în sus, sau cu vârful în jos. Plăcuța 90 mai conține și imagini ale unor personaje despre care se poate aprecia ca au trăit înainte de Burebista.

Fig. 4. Plăcuța 90 cu scriere ideografică și notații musicale.

Putem să ne dăm seama de faptul că tăblița din figura 4 conține un text cu notații musicale dacă se compară conținutul acestei tăblițe cu conținutul imaginilor din figurile 4 și 5. În figura 4 este redat un fragment dintr-un text bisericesc scris în limba română care este completat pe deasupra cu notații musicale, iar în figura 5 este redat un fragment de text grecesc completat,

Fig. 7. Vederi de pe cele două fețe ale medalionului de la mănăstirea Sinaia.

Pe fața din stânga a medalionului este reprezentat Erigerio Mariso, succesorul lui Burebista, despre care se afirmă, că l-a ales pe al său fiu să meargă pe “patul lui Ro”, împreună cu niște nobili (prizonieri) romani. Pe cealaltă față (figura 7 - dreapta) este reprezentat un alt portret care este al lui Kotizo, fiul lui Erigerio, cel care a dorit să meargă pe patul lui Ro după ce a fost rănit la trecerea Dunării în timpul întoarcerii de la o expediție de pradă pe teritoriul romanilor.

În tăblița 10 (fig.8) Deceneu folosește alfabetul sacru pentru a descrie cum regina Mara - soția lui Burebista - a depus inima soțului ei pe altarul de la Genucla, iar capul său a fost dus la Sarmisegetuza. Un alfabet asemănător a fost utilizat tot de Deceneu în tăblița 31 în care se afirmă că Erigeriu i-a construit un monument lui Burebista la Sarmisegetuza.

Fig. 8. Tăblița 10, depunerea inimii lui Burebista pe altarul de la Genucla.

Majoritatea tăblițelor conțin o scriere alfabetică completată, uneori, cu ideograme. O astfel de tăbliță este și cea cu numărul 35 din cartea lui Romalo referitoare la locurile sfinte ale geților și dacilor realizată cam pe la sfârșitul domniei lui Decebal de către marele preot Petoso, și prezentată în figura 9.

Fig. 9. Plăcuța 35. Despre plimbarea Zeului Suprem prin țara geților.

Tablița 35, spre deosebire de altele, este relativ simplă, fără prea multe detalii grafice, însă, este deosebit de importantă întrucât se referă la locul de naștere a celor doi zei: Apolo și Zamolsxis. Petoso afirmă că Zeul (Zeul Suprem se numea Ro sau Ra) a fost pe pământ de două ori: o dată în zona cetății Poesta Davo, care ar fi un loc sfânt legat de nașterea lui Apolo, iar a doua oară la templul lui Zabelo (zeul războiului) de la Mon Gato (sau Mont Gato care înseamnă Muntele Leopardului), adică în zona geografică a muntelui Ceahlău legată de locul de naștere a lui Zamolsxis.

Pentru obținerea unei tăblițe ca cele de la Sinaia este nevoie pe lângă pricepere și simț artistic și de foarte multă muncă; din acest motiv, astfel de tăblițe nu au fost realizate pentru a transmite niște informații banale, lipsite de importanță: aproape fiecare tăbliță conține informații istorice deosebit de importante. Acesta este și cazul tăbliței 79 (figura 10), în care Deceneu explică motivul pentru care, la Genucla, imprimă noi plăci.

Fig. 10. Täblița 79. Deceneu imprimă noi plăci la Genucla.

Textul de pe täblița 79 începe astfel:

Zonie oy Mei ceo bel zeryeo soe a ticeo dato. Oi soemoi bemo, a soe anceo ilo, yneo zimaro sye geoy Sereto hoye, soe glotelo, dei ino doya findo atla(n)toe ticioye ceo so facticie geeio. De gino saciea on porto ye o Genoikloe noie bemo lo ie sero. ...

În traducere, se obține: *Fii lui Mei aceia frumoase imprimate de ale lor pentru învățatură au dat. Din ale lor plăci în toate ale lor peripeții, pe ele le-au păstrat înțelepții oameni ai Siretului din a căror mulțime zeii cei doi au găsit învățăturile atlanților cele despre faptele oamenilor. Din motivul acesta, în portul de la Genucla, noi plăci pentru dânși le imprim...*

În continuare, este prezentată vitejia cu care geții au luptat împotriva galilor de pe malul drept al Dunării și ocuparea unei cetăți numită Rino. În această täbliță se pomenește despre atlanți ca despre predecesori ai geto-dacilor. O altă referire la atlanți se găsește în täblița 90, realizată de marele preot A'Daneoy, în care se relatează despre invazia armatei romane, condusă de Caius Antonius în Tara Geților între anii 62-61 aChr.

Täblițele de la Sinaia au fost obținute prin turnarea plumbului în forme metalice realizate din foi metalice subțiri (din aur) prin plastografie. Însă este realist să credem că scrierea străveche a fost utilizată și pe alte materiale, în mod deosebit pe plăci de lemn cerate sau protejate într-un alt mod. Există relatări despre existența unor scrieri despre Zamolsxis pe plăci de lemn cerate în Biblioteca Academiei Suedeze. De asemenea, se știe despre existența unor scrieri realizate prin sculptarea literelor pe plăcuțe de lemn (figura 11) cunoscute cu numele de “Cartea lui Veles sau Volos” care se referă la evenimente istorice din sud-estul Europei începând cu anul 700 aChr.

Fig. 11. Plăcuță de lemn din “Cartea lui Veles sau Volos”.

Concluzii: In zona carpato-danubiana și balcanică a Europei au fost utilizate trei sisteme de scriere: o scriere ideografică cunoscută drept scriere danubiană, o scriere alfabetică din care provin alfabetele moderne, și o scriere sacră folosită mai ales de către Deceneu. O situație aparte o prezintă tăblița 90 care conține o scriere ideografică completată cu notații muzicale care se regăsesc și astăzi în scrierile psaltice utilizate în serviciile religioase. Majoritatea tăblițelor de la Sinaia conțin o scriere alfabetică completată, uneori, cu ideograme ale scrierii danubiene.

Bibliografie

1. Romalo, Dan, *Cronică getă apocrifă pe plăci de plumb?*, Rditura Alcor Edimpex, București, 2005.
2. Manolache, Dumitru, *Tezaurul dacic de la Sinaia, legendă sau adevăr ocultat?* Editura DACICA, București, 2006.
3. Olariu, Constantin, *Adevărul istoric despre alfabetul “chirilic” românesc.* Dacoromania, nr. 80, Alba Iulia, 2016
4. Ungureanu, Viorel, *Originea antică a numelui Moldovei.* Al-IV-lea Simpozion Internațional CUCUTENI-5000.Iași, Chișinău, Bacău, 2009.
5. Ungureanu, Viorel, *Moleo Dava sau cetatea geților sciți care a dat numele Moldovei.* Buletinul S.E.T.I.S., Iași, 2009.
6. Ungureanu, Viorel, *Moleo Dava, cetatea care a dat numele Moldovei.* Al XI-lea Congres Internațional de Dacologie “Malus Dacus”Alba Iulia 2010.
7. Ungureanu, Viorel, *Ro-zeul suprem al traco-geto-dacilor,* Dacoromania, nr. 66, Alba Iulia, 2013
8. Ungureanu, Viorel, *Burebista și dezastrul suferit de romanii conduși de Caius Antonius pe valea Siretului,* Dacoromania, nr.70, Alba Iulia, 2014
9. Ungureanu, Viorel, *Scrierea danubiană și tăblițele de la Sinaia,*

Dacoromania, nr. 73, Alba Iulia, 2015

10. Ungureanu, Viorel, *Rebo de no tero - legile pământului nostru*, *Dacoromania, nr. 74, Alba Iulia, 2015*

11. Ungureanu, Viorel, *Decebal și războaiele sale cu romanii conform tăblițelor de la Sinaia*, *Dacoromania, nr. 79, Alba Iulia, 2016*

12. Ungureanu, Viorel, *Religia geto dacilor și a altor popoare din zona carpato-danubiană și balcanică conform tăblițelor de la Sinaia*, *Dacoromania, nr. 82, Alba Iulia, 2016*

13. Ungureanu, Viorel, *Relatări despre geții de pe malurile Istrului în tăblițele de la Sinaia*, *Dacoromania, nr. 83, Alba Iulia, 2017*

14. www.dacoromania-alba.ro; www.dacia.org; www.dacii.ro.